

שאינו רשאי אינו צריך לחזור ולברך על הזית כיון שברכותיהן שוות והוא שנתכוון לפטור את הזית בברכת האתרוג דאפילו לב"ש דאמרי דפרפרת אינה פוטרת את אפילו מעשה קדרה ואע"ג שברכותיהן שוות דתרוויהו בורא מיני מזונות ואפ"ה לא פטר למעשה קדרה להווא לישנא דבסופא פליגי כדאיתא לקמן דילמא התם בשלא נתכוון לפטור את מעשה קדרה הא נתכוון פטר. ומיהו אפילו לת"ק דהתם דאמר דפרפרת פוטר מעטה קדרה הכא לא פטר אלא במתכוון לפטור את הזית אבל בלא מתכוין לא דאינו בדין שיפטור מי שאינו חשוב את החשוב דרך גררה אלא דרך כונה והיינו נמי טעמא דההיא דהא משמע דאפילו לת"ק פרפרת שהיא חשובה פטרה מעשה קדרה. אבל מעשה קדרה לא פטר את הפרפרת¹⁸. ולפי פירוש זה אם היה אוכל תפוחים ובירך עליהן ואח"כ הביאו לפניו אגוזים אם התפוחים חביבים לו יותר פוטר את האגוזים בגררת ברכת התפוחים, אבל אם אינו חביבים אינו פוטרין את האגוזים אלא א"כ נתכון להם מתחלה¹⁹, כנ"ל.

[מא, ב] הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה אמר רב הונא טעונין ברכה לפניהם אבל לא לאחריהם¹ וכו'. שמועה זו ושמועה דר"פ דבסמוך נאמרו עליהן כמה פירושים, והמחזור בעיני דהא דפליגי בה רב הונא ור"ש ורבי חייא בשהביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה, כלומר שלא ללפת בהן את הפת ממש, אלא לסייע קצת תאות המאכל כדי שיתאוה לאכול יותר כדרכן של בריות

בפרפראות שבאמצע סעודה. ולפיכך קאמר רב הונא שהו טעונין ברכה לפניהם דכיון דאינו באין ללפת ממש אין ברכת הפת שהיא ברכה ברורה לפת פוטרת את אלו כיון שאינן טפלה לפת ממש כלומר שיבא ללפת ממש, שאלו באו ללפת ודאי לכ"ע נפטרו בפת, דהו להו טפלה ותנו [מד, א] זה הכלל כל שהוא עיקר ויש עמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה. ואע"פ שהו באין באמצע סעודה כדי לסייע קצת באכילה מכ"מ אינו באין לגמרי מחמת כך אלא שאף בהו מתכוין להנאת עצמן², דאלו לא כן הו להו כפת הבאה עם המליח באוכלי פירות גינוסר שמברך על המליח ופוטר את הפת, אלא ששם אינו מתכוין כלל להנאת אכילת הפת אלא להעביר את כח רתיחת המליח. וא"נ התם באוכל את הפת ביחד עם המליח וחזר הפת להיות כלפתו למליח³, אבל כאן בשאוכל ענבים ותאנים לעצמם בלא פת. ומ"מ לסייע תאות המאכל לרבותו באו באמצע שאלו לא כן למה הביאום בתוך הסעודה, ועוד שאלו לא כן למה אינו צריכין ברכה לאחריהם כבאין לאחר סעודה דהא משמע דרב הונא אתיא כרב ספא. אלא ודאי נראה דבאו קצת בתוך הסעודה כדי לרבות מעט בתאות המאכל ומשום הכי קאמר רב הונא דאין טעונין ברכה לאחריהם כיון דסייעו קצת באכילת המזון, ועוד דאינהו גופיהו זייני הילכך ברכת המזון פוטרתן⁴, ורב ששת סבר דכיון דלא באו ללפת ממש עד שאינן נפטרין בפת אף הו אינו נפטרין בברכת המזון. לפי שאין ברכת המזון פוטרת אלא הדברים שבאו מחמת המזון ממש ואי נמי בשהו בעצמן מזון כפת הבאה בכסנין

באוכלם זה אחר זה חשוב טפל, משום דלא מתכוין כלל להנאת עצמם. ובתירוצא בתרא ס"ל דה"נ מתכוין להנאת עצמם וע"כ רק באוכלם ביחד. [וע"ע במאירי שם ומט"כ בשם גדולי המפרשים, ובמגן גבורים ר"ב, א] וברא"ה בד"ה שאלו את בן זומא כ' דלא חשוב טפל אלא בשנאכל עמו. 4 קצ"ע דלעיל יב, א, אמרינו דרק תמרי דחשיבי מזון נפטרים בברכת המזון [וע"ע תר"י לה, ב]. וע"כ צ"ל דבעינו לתרויהו גם דסייעו קצת באכילת המזון וגם דזייני. [ועדיין צ"ת אי משום כל סברא בלחוד לא נפטרים בברכת המזון מה מועיל שניהם יחד].

מעין ג'. 18 עיין לקמן מב, ב ד"ה או ובהערה 5 שם. 19 ההבדל בין דרך גררה לדרך כונה, צ"ל דבדרך כונה הברכה חלה על כל הפירות. אולם בדרך גררה הברכה חלה רק על הפרי הראשון ואחרים נפטרים בברכה זו כיון שברכותיהן שוות ואינו בדין שיפטור שאינו חשוב את החשוב. [מא, ב] 1 בגמ': ואין טעונין ברכה לאחריהם. 2 עיין ביאור מרדכי ס"ס טו ושעה"צ קעד, מה. [ועיין בת' הרשב"א ח"א ס' עב וס' רמא ובמיוחסות ס' רא. וע"ע פ"ח ס' תעה, ב] ונראה דמשמע קצת מהכא דאם באו רק לסייע לתאות המאכל אינו מברך לפניהם. 3 אפשר דבתירוצא קמא ס"ל דאף

דפליגי עליה כדאיתא התם⁶. ואלא מיהו בהלכות גדולות כתבו אכל תמרי ורמוני ושאר מגדי לא מפטרי בברכת המזון. ומ"מ מתוך הירושלמי שכתבנו נשמע דאפילו פירות שמלפת בהן את הפת אין טעונין ברכה כלל דפת פוטרתן דהא רב הונא אכל תמרי עם⁷ פסתייה ולא בירך עליהן. ולאפוקי ממקצת מפרשים שפירשו דברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה, כלומר דברים שאין דרכן לבא בתוך סעודה מחמת לפתן כגון שבעה פירות, טעונין ברכה לפנייהם ואע"פ שזה הביאן עכשיו ללפת את הפת⁸.

אמר רב פפא הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה אין טעונין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם. פירוש אפילו כגון תאנים וענבים שבאו ללפת את הפת, וקמ"ל שאע"פ שאין דרכן לבא ללפת ולא מזון נינהו אפילו הכי כיון דאיהו מלפת בהו את הפת השתא שוינהו טפלה לפת, ומיפטרי בפת אפילו בתחלתן וכ"ש בסופן דהו להו מכלל סעודה לגמרי וברכת המזון פוטרת לכ"ע כל מה שהוא מכלל הסעודה. ופיסקא זו ככ"ע אמרה רב פפא ולא איצטריכא ליה דמתני' היא [מד, א] כל שהוא עיקר ויש עמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה.

מזון, ודברי רע"א בהג' לשו"ע ס' קע"ו דכתב דשייך לגבי פת הבאה בכסנין מיגו, צ"ע. ואולם עיין בהערה 14 שכ' דאולי דעת רבינו דאף בקבע סעודתו על שעור שאחרים אינם קובעים מברך המוציא וג' ברכות, וא"כ שייך מיגו, והדרא קושית רע"א לדוכתיה אמאי מברך על פת הבאה בכסנין לאחר המזון ולא אמרינן מיגו ויפטר בברכת המוציא שבירך על הפת, ואולי י"ל דלאחר המזון ל"ש מיגו לגבי ברכה ראשונה ורק לגבי ברכה אחרונה שייך מיגו. וע"ע הערה 20. 9 לכא' זהו דעת הסמ"ג עשין כ"ו, אולם הב"י ס' קע"ז כ' דגם דעת הסמ"ג דפירות שאוכל עם הפת א"צ לברך עליהם ובסוף דבריו שם הוסיף עוד וכ' דאף תחילה וסוף עם הפת סגי. והנה בהג"מ פ"ד ברכות אות ט כתב דאם קבע סעודתו על דברים אחרים ובאמצע סעודתו אוכל פירות עם הפת חייב לברך. ולכא' ע"ו ליכא ראייה מהירושלמי דהתם קבע סעודתו על הפירות וכן מפורש החילוק באגודה ס' קנא, אולם הב"י לא ניחא ליה גם בזה. אולם המג"א קע"ז ג. הוזה דברי האגודה לכל בו וכן הוא בארחות חיים בשם יש גאונים דאם מביאין פירות לאחר המוציא אפי' אם

לאחר הסעודה שאע"פ שאין הפת פוטרתן בתחלתן ברכת המזון פוטרתן בסופן משום דאינהו גופייהו מזון נינהו⁹. ורבי חייא פליג אתרווייהו ואמר שאינן טעונין לא לפנייהם ולא לאחריהם משום דכיון שבאו בתוך הסעודה הפת פוטרתן בתחלתן והלכך מכלל הסעודה הן וכל שהן מכלל הסעודה ברכת המזון פוטרתן בסופן. ומסתברא דאפילו לר"ש אי אכל תמרי מודה הוא שהן אינן טעונין ברכה לאחריהם משום דאינהו גופייהו מייזן זייגי ונפטריין בברכת המזון ולא דוקא פת הבאה בכסנין אלא אפילו תמרי, דמה טעם לפת הבאה בכיסנין משום דאף איהו מוזן כפת והלכך ברכת המזון פוטרתה בסופה, מההוא טעמא גופיה מפטרי תמרי בברכת המזון בסופן¹⁰. אבל בירושלמי לא משמע הכין דגרסינן התם [פ"ו ה"ה] רב הונא אכל תמרים עם¹¹ פיסתיה א"ל רב חייא בר אשי פליג את על רבך שובקן לאחר מוזגך ואת מברך עליהון תחלה וסוף. א"ל אינון עיקר נגיסתי, דאלמא אפילו תמרי דאכיל להו לבתר סעודה אין ברכת המזון פוטרתן. ושמא ההיא אתיא כרבי מונא דאמר התם משום ר' יודה שאמר משם ר' יוסי הגלילי פת הבאה בכסנין לאחר המזון טעונה ברכה לפנייה ולאחריה. ולית הלכתא כותיה אלא כרבנן

משמע דס"ל דבתוך הסעודה אינה צריכה אף ברכה שלפניה ורק לאחר המזון אין הפת פוטרתן בתחלתן וברכת המזון פוטרתן בסופן. ועיין מש"כ רבינו בזה לקמן בד"ה נמצא פסקן של דברים ובהערה 17. 6 נראה דאף לכתחילה כן וכן משמע במג"א קע"ו ו [ומש"כ הלב"ש דלכתחלה יברך על התמרים קודם ברכת המזון דכן מוכח מהירושלמי, וצ"ע דהרשב"א ס"ל דאנן פליגי אירושלמי בזה. וע"ע אבן העזר ס' רח, יז. מנחת ברוך ס' ז' וביאור הלכה ס"ס ר"ח. ועיין לעיל לו, א, הערה 9. 7 בתר"י הג"י על פיסתי'. ועיין מ"ז קע"ז ג. וביאור הגר"א קע"ז ג. [ובב"י ס' ר"ח הג"י על פיתה]. 8 וביאור מחלקותם נראה, דהרי פת הבאה בכסנין לחייבו בברכת המזון בעינן כל שאחרים קובעים עליו סעודה ולא מהני בזה קביעות דידיה, [דלא כדעת הראב"ד, דס"ל דאף קביעות דידיה מהני עיין רא"ש ס' ל' וא"כ הכא ל"ש למימר מיגו דמהני קביעות לפת מהני לפת הבאה בכסנין וכמו שאמרו לגבי יין ופירות. [עיין לעיל לו, א, בהערה 8] דלאו בתר קביעות דידיה אזלינן וע"כ מברך לפנייה ואחריה. ומאן דס"ל דלאחריה אינו מברך הוא משום דאינהו גופייהו